

СУЧАСНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ПРИКОРДОННОЇ ПОЛІЦІЇ РЕСПУБЛІКИ РУМУНІЯ

формується у процесі його професійної підготовки у ВНЗ, виявляється, розвивається і вдосконалюється у професійній діяльності, а ефективність її здійснення суттєво залежить від видів його теоретичної, практичної та психологічної підготовленості до неї, особистісних, професійних й індивідуально-психічних якостей, сприйняття цілей, цінностей, змісту й особливостей цієї діяльності.

Використання компетентнісного підходу у процесі впровадження професійно-орієнтованих технологій у фахову підготовку майбутніх економістів дозволяє сформувати не лише фундаментальне теоретичне і прикладне підґрунтя майбутньої професійної діяльності, а також розкрити творчі резерви й індивідуально-психологічні якості особистості, готової до продуктивної професійної діяльності.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, сукупність методологічних

підходів до застосування професійно-орієнтованих технологій у процесі фахової підготовки майбутніх економістів зумовлюється розвитком педагогічної науки, постійними змінами ідей, технологій, знань. Запропонована нами трьохрівнева ієрархічна система методологічних підходів застосуванню професійно-орієнтованих технологій у фаховій підготовці майбутніх економістів дозволяє надати цьому процесу ознак системності, особистісного спрямування, активності, професійної доцільності та забезпечити його ефективність в цілому.

1. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе/И.А. Зимняя. – М.: Просвещение, 1991. – С. 64.

2. Рогова Т.В. Персоналізований підхід в управлінні педагогічним колективом школи /Т.В. Рогова. – Х.: Нове слово, 2006. – 299 с.

3. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий/ Г.К. Селевко. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – С. 70.

Стаття надійшла до редакції 25.11.2012

УДК 356.13(498)

Андрій Балендр, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри перекладу Національної академії Держприкордонслужби України імені Б. Хмельницького

СУЧАСНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ПРИКОРДОННОЇ ПОЛІЦІЇ РЕСПУБЛІКИ РУМУНІЯ

У статті проаналізовано систему відбору, підготовки та перепідготовки персоналу прикордонної поліції Республіки Румунія.

Ключові слова: Прикордонна поліція Республіки Румунія, підготовка та перепідготовка персоналу, поліцейська академія.

Літ. 6.

Андрей Балендр, кандидат педагогических наук, доцент кафедры перевода Национальной академии Госпогранслужбы Украины имени Б. Хмельницкого

СОВРЕМЕННЫЙ ОПЫТ ПОДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛА ПОГРАНИЧНОЙ ПОЛИЦИИ РЕСПУБЛИКИ РУМУНИЯ

В статье проанализирована система отбора, подготовки и переподготовки персонала пограничной полиции Румынии.

Ключевые слова: Пограничная полиция Республики Румыния, подготовка и переподготовка персонала, полицейская академия.

Andrew Balendr, Ph. D. (Pedagogic) Dean of Interpretation Department National Academy State Border Service of Ukraine by B. Khmelnytsky

MODERN EXPERIENCE TRAINING STAFF OF REPUBLIC ROMANIA'S BORDER POLICE

The article analyzes the system of selection, training and refresher course of the Republic Romania's staff of border police.

Keywords: Republic Romania's border police, staff training and retraining, police Academy.

Вступ. У процесі розбудови сучасного демократичного суспільства стрімко змінюється роль правоохоронних органів, їхні функції, особливості й система

підготовки персоналу. З огляду на це особливою актуальністю набуває необхідність вивчення теорії і практики організації професійної підготовки фахівців у сфері охорони державного кордону в

країнах Європи і світу, зокрема Румунії, де накопичено значний позитивний досвід у формуванні прикордонної поліції. Творче вивчення, узагальнення та критичний аналіз румунського досвіду можуть сприяти подоланню проблем і негативних явищ у системі сучасної професійної підготовки українських прикордонників, допомогти престижу офіцерської служби в українському суспільстві і, як наслідок, забезпечити успішні реформи прикордонного відомства відповідно до Концепції розвитку Державної прикордонної служби України на період до 2015 року.

Метою статті є аналіз системи відбору, підготовки та перепідготовки персоналу прикордонної поліції Республіки Румунія.

Виклад основного матеріалу. Прикордонна поліція Румунії входить до структури Міністерства управління та адміністрації і є спеціалізованим державним інститутом, на який покладено завдання щодо забезпечення спостереження та контролю на прикордонних переходах та виконання положень відповідного законодавства; запобігання нелегальній міграції та перевірки паспортів іноземних громадян; боротьбі із транскордонною злочинністю; забезпечення інтересів держави в дельті Дунаю і зоні каналу Суліна, (розташованої за межами прикордонної області), в прикордонній зоні та територіях під посиленою охороною; забезпечення громадського порядку і миру в зонах, що перебувають під контролем Прикордонної поліції відповідно до вимог законодавства (стаття 1 Закону про надзвичайні ситуації № 104 від 27 червня 2007 р. у частині, що стосується організації та функціонування сил Прикордонної поліції).

Основними функціями та повноваженнями Прикордонної поліції Румунії є:

- забезпечення охорони державного кордону;
- організація дій в межах своїх повноважень щодо запобігання нелегальній міграції, боротьба з транскордонною злочинністю і порушенням законодавства, з питань прикордонного режиму;
- ведення перевірки документів згідно з чинним законодавством на пунктах прикордонного переходу при перетині кордону транспортними засобами, що належать іноземним громадянам;
- контроль переміщення через кордон зброї, обмундирування, засобів самозахисту і супутнього спорядження, вибухових речовин і речовин, що містять радіоактивні та токсичні елементи;
- забезпечення виконання положень міжнародних договорів, конвенцій і протоколів, що регламентують здійснення прикордонного контролю, а також інших двосторонніх угод, укладених Румунією з сусідніми державами, іншими державами,

міжнародними та регіональними організаціями;

- організація та підтримка співпраці в специфічних сферах з партнерськими установами сусідніх держав, інших держав або державних спільнот відповідно до двосторонніх та міжнародних угод, підписаними Румунією;

- забезпечення охорони життя, свободи та фізичної безпеки індивідуальних осіб, захист суспільної і приватної власності, інших свобод і законних інтересів громадян і спільнот громадян;

- організація роботи по боротьбі з піратством, тероризмом та організованою злочинністю в територіальних водах Румунії;

- спільно з митними органами здійснення огляду плавальних засобів, тих власників та / або пасажирів, які підозрюються в нелегальній діяльності на території, контрольованій прикордонною поліцією;

- у співпраці з регіональними організаціями та керівництвом портів здійснення спостереження і контролю за дотриманням норм, що стосуються порядку поведінки і безпечної навігації на підконтрольній водній території і території морських портів;

- спільно з уповноваженими національними та закордонними структурами збір, аналіз, використання та обмін інформацією і розвідувальними даними відповідно до чинного законодавства, прийнятих міжнародних угод і правил використання інформації.

В період 2001 – 2005 рр. реформа Прикордонної поліції Румунії змінила її внутрішню структуру, привівши останню у відповідність до норм, прийнятих в Європейському Союзі.

Станом на липень 2006 року загальна кількість штатних одиниць Прикордонної поліції Румунії становила приблизно 20 000. Штат Прикордонної поліції, проте, залишався недоукомплектованим на 23 % (приблизно 5000 чоловік).

У нормативно-правових документах, які регламентують особливості професійної підготовки персоналу прикордонної поліції Республіки Румунія, вказано, що завдання щодо відбору, підготовки, комплектування та перепідготовки фахівців для Прикордонної поліції Республіки Румунія покладено на Управління менеджменту людськими ресурсами при Генеральному інспектораті. Це управління структурно складається із трьох служб: служби відбору та набору персоналу, служби підготовки персоналу, служби психологічного добору. На управління покладено наступні завдання: відбір персоналу, відбір офіцерів з інших структур, відбір кандидатів на навчання до академії та навчальних центрів (шкіл), встановлення кількості персоналу на набір, відпрацювання всіх освітніх документів,

контроль за організацією підготовки персоналу, контроль за організацією виховного процесу з персоналом, організація і проведення вступних і випускних екзаменів, організація психологічної підготовки персоналу.

Відбір кандидатів здійснюється трьома шляхами: перший – з числа персоналу інших силових відомств; другий – з числа персоналу, який закінчив ВНЗ за вузькою спеціалізацією (фінанси, логістика, технічна освіта тощо); третій – з числа управлінь та підрозділів МВС.

Персонал Прикордонної поліції розподіляється на дві категорії: категорія А – офіцер поліції з вищою освітою (для просування по службі починаючи від звання “інспектор прісінат” (капітан), необхідно обов’язково закінчити курси підвищення кваліфікації); категорія В – офіцер “агент поліції”, до якої відноситься персонал з освітою ліцеїста (порівняно з Державною прикордонною службою України – персонал за контрактом до прапорщика включно); але разом з тим 40 % “агентів поліції” мають вищу освіту, в тому числі “магістр”.

Укомплектованість персоналом Прикордонної поліції відповідно до вимог Євросоюзу становить 96,6 %.

Заслуговує уваги той факт, що після закінчення первинного курсу навчання (академії або школи підготовки персоналу) випускнику надається випробувальний термін:

- випускнику академії – 1 рік;
- випускнику школи підготовки персоналу – 6 місяців.

Випробувальний термін офіцер (агент) проходить в органах охорони кордону під опікою куратора. Через визначений термін він складає екзамен на професійну придатність. За умови отримання позитивних результатів (виставляються оцінки “добре” і “дуже добре”) й позитивної характеристики за випробувальний термін – офіцеру (агенту) надається право на подальше проходження служби в органах Прикордонної поліції. Якщо буде отримано негативний результат, то офіцер (агент) звільняється зі служби.

Вважаємо за доцільне розглянути особливості спеціальної підготовки румунських прикордонників.

Перш за все слід врахувати те, що для виконання оперативно-службових завдань у Прикордонній поліції використовується лише короткоствольна зброя вітчизняного виробництва.

Для набуття практичних навичок зі стрільби широко використовуються як практичні заняття, так і електронні тири.

Заслуговує на увагу і той факт, що і у навчальних закладах, і у підрозділах кордону не практикуються такі вправи, як біг на довгі

дистанції (крос), біг на короткі дистанції, силові, комплексно-силові вправи. При вступних та випускних екзаменах слухач до них самостійно готується і здає. Вони є додатком до основного екзамену з професійної придатності який включає: практичне володіння прийомами рукопашного бою в різних ситуаціях (при затриманні порушника державного кордону в автомобілі, автобусі, літаку, поїзді, на різних ділянках місцевості), вміння застосовувати спецзасоби, а також дотримуватися заходів безпеки при виконанні завдань з охорони державного кордону.

Важливим є і те, що на виконання вимоги Євросоюзу щодо знання іноземних мов кожен працівник Прикордонної поліції Румунії має обов’язково володіти двома іноземними мовами (пріоритет мають англійська, німецька, російська, французька).

Щодо організаційної структури навчальних закладів Прикордонної поліції Республіки Румунія, то і тут є певні особливості. Враховуючи те, що Румунія є членом Європейського союзу, вимоги до закладів освіти Прикордонної поліції обумовлені вимогами експертів Євросоюзу. Сутність цих вимог полягає у зменшенні кількості офіцерського складу Прикордонної поліції та збільшенні таких категорій, як агент (сержанти та прапорщики).

Цікавим є і той факт, що у кожному навчальному закладі навчається приблизно від 30 до 60 відсотків слухачів жіночої статі. Широко практикується стажування викладачів на різних посадах в органах прикордонної поліції. Щорічно кожен викладач протягом одного-двох місяців проходить стажування на кордоні.

Щодо навчальних закладів, у яких готуються фахівці для Прикордонної поліції Румунії, то їх декілька.

Поліцейська Академія “Олександру Іоан Куза” знаходиться в м. Бухарест і складається з Факультету поліції (напрямок навчання “Право”, спеціальність “Порядок і громадська безпека”, денна форма), Факультету пожежників (напрямок навчання “Обладнання”, спеціальність “Обладнання для пожежних конструкцій”, денна форма), Факультету архівістики (напрямок навчання “Історія”, спеціальність “Архівістика”, денна форма).

Кадри для прикордонної поліції готуються на факультеті поліції. Профіль факультету – юридичні науки; спеціальність “Право”, диплом ліцензований Міністерством освіти і науки.

Спеціалізація на факультеті здійснюється за такими профілями: дорожня поліція, прикордонна поліція, пенітенціарна служба, жандармерія. Після закінчення навчання випускникам видається диплом фахівця з права та присвоюється

офіцерське звання – “субінспектор поліції” для поліції і прикордонної поліції або “молодший лейтенант” для жандармерії та пенітенціарної служби.

Протягом 3-х років (з 2007 року академія перейшла на підготовку фахівців за Болонською угодою) стаціонарного навчання студенти забезпечуються екіпіруванням (повсякденним, польовим, парадним), харчуванням, житлом, медичною допомогою. Студенти також отримують соціальну стипендію, за результатами навчання – підвищену стипендію.

Зі студентами денної форми навчання укладають контракт, на основі якого вони зобов'язані після закінчення Академії прослужити в лавах Міністерства внутрішніх справ протягом 10 років. У випадках, коли студенти мають низькі результати навчання або скоїли дисциплінарний проступок, вони підлягають виключенню з Академії. При відрахуванні за власним бажанням або через порушення контракту студенти зобов'язані компенсувати витрати за утримання протягом свого періоду навчання. Студентів 1 курсу, яких відраховували, направляють у військову частину для проходження військової служби. Студентів 2, 3 курсів, яких відраховували, переводять у резерв. Студенти, які не можуть продовжувати навчання в Академії, можуть бути переведені у цивільні вищі навчальні заклади за схожим профілем. Після закінчення навчання кожний випускник забезпечується місцем роботи в лавах Міністерства внутрішніх справ. Направлення випускників здійснюється за запитом Міністерства внутрішніх справ, відповідно до напрямку підготовки та середнього балу за результатами навчання.

Протягом навчання та проходження служби студенти (випускники) зобов'язані: поважати деонтологічний кодекс службовця МВС, не вступати в будь-які політичні партії або політичні товариства, не бути членами заборонених релігійних сект, не організовувати і не брати участь у страйках.

Під час навчання у Поліцейській Академії “Олександру Іоан Куза” студенти вивчають такі спеціальні дисципліни, як “Розслідування прикордонної злочинності”, “Митне право”, “Тактика прикордонної поліції”, “Технічні системи спостереження і контролю на кордоні”, “Інформатика для прикордонної поліції”, “Право державного кордону”, “Європейське право для прикордонної поліції”, “Прикордонна інформація”, “Менеджмент прикордонної поліції”, “Контроль на кордоні Шенген”, “Юридичний захист прав людини”, “Вступ до інформатики і технічних засобів зв'язку” та інші.

Молодших спеціалістів (агентів) для підрозділів Прикордонної поліції готують в шести школах, які за структурою практично однакові. Термін навчання у них – 1 – 2 роки, основний базовий курс складається із практичної і теоретичної підготовки. Чисельність перемінного складу, що проходить підготовку в кожній школі, складає від 100 до 200 чоловік і визначається Управлінням менеджменту людськими ресурсами Генерального Інспекторату.

Всі школи розташовані на відстані 25 – 35 кілометрів від лінії кордону. Це дозволяє проводити весь практичний блок навчальних дисциплін безпосередньо в підрозділах кордону під керівництвом фахівців-практиків (інструкторів) в реальних умовах.

Заслужує на увагу той факт, що школи між собою не пов'язані і вони змагаються за якість підготовки кадрів.

Більш детально розглянемо особливості підготовки фахівців у школі з підготовки агентів Прикордонної поліції “Аврам Янку”. Ця школа розташована в м. Орадя. Вона заснована на основі наказу Міністерства Внутрішніх справ № 04875 від 31.07.1992 і продовжує традиції освіти у галузі суспільного порядку та національної безпеки. Це установа освіти за типом ліцею у структурі Міністерства Внутрішніх справ. Школа підпорядковується Генеральному Інспекторату Прикордонної поліції Румунії та координується поліцією освіти Управлінням Менеджменту людських ресурсів в структурі Міністерства.

Школа організована та діє на основі Конституції, національного законодавства у сфері прикордонних питань, наказів та інструкцій розроблених Міністерством Внутрішніх справ і розпоряджень Генерального Інспекторату Прикордонної поліції Румунії.

Основні завдання діяльності школи з підготовки Агентів Прикордонної поліції “Аврам Янку” такі:

- підготовка агентів Прикордонної поліції за спеціальностями, термін навчання 2 роки;
- організація та проведення занять на початковому етапі підготовки Агентів Прикордонної поліції із числа прикордонних поліцейських, які служать за контрактом;
- організація і проведення навчальних занять, організація і проведення випускного іспиту професіонального ступеня “агент-шеф”;
- при необхідності можуть бути організовані заняття з удосконалення кваліфікації агентів поліції в сфері прикордонної злочинності.

Майбутні агенти Прикордонної поліції “Аврам Янку” вивчають такі навчальні дисципліни: “Тактика прикордонної поліції”, “Основи

отримання інформації”, “Інформатика та основи зв’язку”, “Право державного кордону”, “Кримінальне та процесуально-кримінальне право”, “Криміналістика та адміністративне законодавство”, “Економічне право та юридичний захист прав людини”, “Громадський порядок”, “Вогнева підготовка”, “Правила дорожнього руху та керування автомобілями”, “Фізична підготовка”, “Іноземні мови” (англійська, французька, російська, німецька), “Поліцейська етика, громадські та економічні зв’язки”, “Психологія, практичне стажування”.

Школа як навчальний заклад структурована відповідно до статуту і має у своєму складі управління, кафедру спеціальної підготовки, кафедру юридичної підготовки, кафедру іноземних мов і соціогуманітарних наук, кафедру громадського порядку, навчальний відділ, деканат, відділ забезпечення, фінансовий відділ, школу водіїв, відділ матеріально-технічного забезпечення.

Навчальні заклади, які готують фахівців для прикордонної поліції, мають сучасну матеріально-технічну базу. На сьогодні проводяться капітальні ремонтні роботи як навчальних об’єктів, так і місць проживання слухачів. Частина цих об’єктів вже відремонтовано і вони мають сучасний вигляд.

Лекційні класи та аудиторії оснащені сучасною електронно-обчислювальною технікою, мультимедійною апаратурою та іншими технічними засобами необхідними для навчання слухачів з тією чи іншою дисципліни.

Результати аналізу стану і особливостей професійної підготовки фахівців Прикордонної поліції Румунія дозволяють зробити певні висновки.

По-перше, організаційна діяльність навчальних закладів дозволяє швидко відображати в програмах підготовки зміни, які відбуваються в оперативно-службовій діяльності Прикордонної поліції, і не залежить від Міністерства освіти.

По-друге, велика увага приділяється практичній спрямованості підготовки фахівців Прикордонної поліції.

По-третє, особлива увага приділяється матеріально-технічному забезпеченню навчального процесу, на що виділяються кошти у достатньому обсязі.

У контексті співпраці Державної прикордонної служби України з Прикордонною поліцією республіки Румунія доцільно впровадити комплекс заходів, що передбачає:

- проведення взаємних візитів представників навчальних закладів з метою вивчення системи комплектування та підготовки персоналу прикордонних відомств, організації та планування навчального процесу, змісту програм навчання

співробітників прикордонних служб (офіцерів і військовослужбовців за контрактом), ознайомлення з навчально-матеріальною базою;

- обмін досвідом з питань організації і проведення навчального процесу з метою його удосконалення, проведення спільних конференцій з питань підготовки фахівців, правової бази діяльності органів охорони державного кордону, проведення занять зі слухачами та курсантами навчальних закладів;

- проведення стажування курсантів і слухачів з метою розширення мовної практики, ознайомлення з організацією навчально-виховного процесу, набуття досвіду проведення занять з організації служби, прикордонного контролю, повсякденної діяльності;

- взаємообмін викладачами обох сторін з метою поширення досвіду та поліпшення мовної підготовки;

- активізація співпраці з питань впровадження Болонських вимог;

- обмін навчально-методичною літературою румунською та українською мовами.

Висновок. Таким чином, структура Прикордонної поліції Румунії відповідає нормам, прийнятим у Європейському Союзі. У системі відбору, підготовки та перепідготовки персоналу цього відомства робиться акцент на забезпечення підрозділів Прикордонної поліції молодшими спеціалістами (агентами), які навчаються в шести школах (терміном до 2-х років). Їх фахова підготовка ґрунтується на принципі професійної спрямованості. Напрямами подальших досліджень є: професійне та кар’єрне зростання правоохоронців, а також узагальнення досвіду відбору і підготовки фахівців для викладацької діяльності у системі підготовки і перепідготовки прикордонників країн Європейського Союзу.

1. Cristea S., 1996, *Managementul organizatiei scolare, Ed. Didactica si pedagogica, Bucuresti.*

2. Deaconu A., Podgoreanu S., Rasca L., *Factorul uman si performantele organizatiei, manual Biblioteca virtuala ASE.*

3. Emilian R., Tigu G., State O., Tuclea C., *Managementul resurselor umane, manual Biblioteca virtuala ASE.*

4. Nicolescu O., Verboncu I., *Fundamentele managementului organizatiei, manual Biblioteca virtuala ASE.*

5. Nicolescu O. (coord), 2004, *Managerii si managementul resurselor umane, Ed. Economica, Bucuresti.*

6. Panisoara G., Panisoara I.-O., 2005, *Managementul resurselor umane, Ghid practice, Ed. Polirom, Iasi.*

Стаття надійшла до редакції 16.11.2012